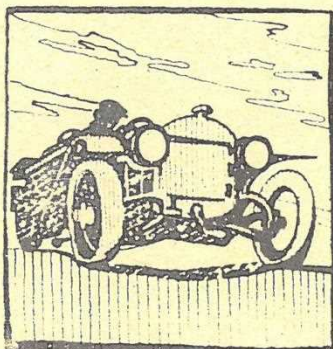

ZPRAVODAJ
TECHNICKÉHO
MUZEA V BRNĚ

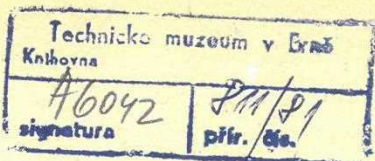
2

1979

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující
institute vydává Technické muzeum v Brně.

Zpravodaj neprošel jazykovou ani stylistickou úpravou.

TECHNICKÉ PAMÁTKY

Příprava sbírkových předmětů z kamnářské dílny v N. Veselí k evidenci a dokumentování.

V rámci chystaných úprav objektu bývalé kamnářské dílny v N. Veselí, které započnou výměnou střešní krytiny, byla vyklišena půda budovy na níž byla uložena celá řada sbírkových předmětů souvisejících s výrobou. Byly to jednak sádrové, většinou vícedílné formy pro zhotovování kamnových kachlů, dále kachle v různých stadiích výroby včetně několika desítek již použitých kachlů z rozebraných kamen. Dále bylo sneseno několik truhlic, beden a košů užívaných k dodávkám chemikálií a surovin nutných pro výrobu, které budou užity v expozici.

Několik set sbírkových předmětů bylo odneseno do nižšího podlaží a uloženo prozatímně na desky v dílně (tzv. VODRA), když byly předměty ometeny a podle možností očištěny. Uvedené práce proběhly během jediného týdne a podíleli se na nich všichni pracovníci oddělení V a T, kteří tak měli možnost seznámit se s objektem technické památky opravdu důkladně.

Vodní mlýn ve Slupi

Stavební práce v interieru renesančního mlýna pokračují dle plánu; byly zahájeny práce na úpravě náhonu. Rovněž pokračují úpravy exponátů, pro které byl v blízkosti mlýna získán samostatný objekt bývalé "rybárny". Jedná se o objekt částečně památkového charakteru, který bude Technickému muzeu sloužit jako provozní součást památkového objektu mlýna. Pro tento účel byly zde uvolněny prostory v přízemí - bývalá garáž, dvě dílny a prostory sýpek v prvním a druhém poschodí. Stavební oddělení zajišťuje kamenické výrobky pro ostění oken a dveří a jedná o dodavatelském za-

jištění opravy střechy. S ohledem na tyto skutečnosti nebude zatím využíváno nejvyšší patro. Dále je částečně k dispozici dvorní plocha.

Do uvedených prostorů jsou postupně převáženy sbírkové předměty pro expozici ze zámku v Jaroslavicích a další exponáty, vytypované a získávané ze zařízení bývalých mlýnů.

Větrný mlýn v Kuželově

Areál technické památky - větrného mlýna v Kuželově spolu s přilehlou expozicí byl připraven k zahájení již třetí návštěvníkové sezóny. Byla proto provedena rekonzervace exponátů a nutné opravy budov. Ukázalo se, že v důsledku předešlých konzervačních prací přečkaly exponáty letošní tuhou zimu lépe, než v předešlých letech. Pro lepší informovanost návštěvníků při prohlídce domácího nářadí v hospodářské expozici byly exponáty označeny čísly a expozice opatřena příslušným seznamem s uvedením místního názvosloví.

VÝSTAVY - EXPOZICE
KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Výstava ENERGETIKA JIHMORAVSKÉMU KRAJI - JIHMORAVSKÝ KRAJ
ENERGETICE

Výstavu připravily Jihomoravské energetické závody v Brně pro vybraný okruh návštěvníků. Seznamovala je se současným stavem a perspektivami energetiky v Jihomoravském kraji. Výstava byla otevřena dne 4. dubna a trvala do 30. dubna.

MĚSTSKÁ PŘEHLÍDKA STTM

Výstava pořádaná Domem pionýrů a mládeže v Brně a Krajskou radou pionýrské organizace SSM v Brně byla přehlídkou prací v městském kole soutěže technické tvořivosti mládeže. Výstava byla otevřena dne 6. dubna a trvala do 22. dubna.

KRAJSKÁ PŘEHLÍDKA STTM - SEKCE TEXTIL

Výstava ukázek prací přihlášených do krajského kola STTM, pořádaná Domem pionýrů a mládeže v Brně a Krajskou radou pionýrské organizace SSM v Brně. Výstava byla otevřena dne 5. května a trvala do 22. května.

Výstava UČEBNÍ POMŮCKY V DĚJEPISNÉM VYUČOVÁNÍ

Pořadatelem výstavy byla Pedagogická fakulta UJEP v Brně, která připravila výstavu jako součást mezinárodního semináře organizovaného na této téma v Brně. Výstava byla otevřena dne 11. června a trvala do 17. června.

Stálé expozice Technického muzea

VODNÍ ENERGETIKA
 PARNÍ ENERGETIKA
 MECHANICKÁ HUDBA 19. STOLETÍ
 KOVÁŘSTVÍ (v Těšanech)

Technické památky ve správě Technického muzea

KOVÁRNA V TĚŠANECH
 VĚTRNÝ MLÝN V KUŽELOVĚ
 IVANČICKÝ VIADUKT

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných diapositivů uvedla ve II. čtvrtletí celkem 6 programů.

Zahraniční návštěvníci v expozici vodní energetiky

V červnu 1979 navštívila expozici vodní energetiky TMB výprava sovětských energetiků z polytechnického institutu ve Voroněži. Sovětští odborníci projeví největší zájem o exponáty součástek a modelu originální zkušební Kaplanovy turbíny z vynálezcovy laboratoře na bývalé německé brněnské technice. Dále vysoko ocenili celkové uspořádání a odbornou náplň této expozice, v neposlední řadě pak instalaci modelu přečerpávací stejnosměrné turbíny systému HONE.

Expozici dále navštívila řada návštěvníků z NDR, PLR, skupina tří energetiků z Řecka, a skupina holandských studentů z university v Haagu.

Technické muzeum navštívila skupina Klubu důchodců Kulturního střediska Bedřicha Václavka v rámci svých exkurzí v brněnských kulturních zařízeních. Členové Klubu vyslechli přednášku prom. hist.

Evě Konečné o poslání Technického muzea, historii jeho budovy, provedené a plánované rekonstrukci této budovy a o poslání muzea. Za vedení lektora prom. hist. Jiřího Jaroše si pozorně prohlédli muzejní expozice a krajskou přehlídku soutěže tvořivosti mládeže v textilní tvorbě.

S B Í R K O T V O R N Á Č I N N O S T

Sbírkky výpočetní techniky byly doplněny o dalších asi 20 typů elektrických kalkulačních strojů naší i zahraniční proveniencce, používaných na různých místech národního hospodářství převážně po 2. světové válce. Významným obohacením dokumentačních hodnot těchto sbírek je získání kompletní výkresové dokumentace sečítacího stroje Zeta 1521, vyráběného od druhé poloviny 40. let v národním podniku Zbrojovka Brno. Soubor výkresů obsahuje 1131 tuší kreslených originálů formátu A4 až A0 a představuje úplnou výrobní výkresovou dokumentaci uvedeného sečítacího stroje. Získané výkresy, zejména výkresy sestav, jsou vedle výrobního dokumentu též vhodným názorným dokladem tehdejšího způsobu i úrovně technického kreslení, které se dnes v mnoha směrech změnilo. Kombinace trojrozměrného autentického výrobku s technickou výkresovou výrobní dokumentací představuje v muzejní dokumentaci techniky vyčerpávající formu dokumentování techniky, bez níž se u složitých technických zařízení a systémů v muzejní praxi nelze obejít.

Během 2. čtvrtletí 1979 byl sbírkový fond z oborů měřicí technika, jemná mechanika a fotografická technika rozšířen o 40 nových sbírkových předmětů, z nichž nejzvácnější jsou unikátní mechanický seismograf a mechanický siloměr, pocházející z počátku tohoto století. Cenným přírůstkem pro obor fotografie je řada starých publikací, které přispějí k rozšíření podkladů pro historiografii tohoto oboru. 220 kusů sbírkových předmětů z uvedených oborů bylo zpracováno v evidenci druhého stupně. Kolekce 30 kusů starých vodoměrů byla zrestaurována a většina z nich uvedena do funkčního stavu.

Ochrana sbírkových předmětů letecké techniky

Ve druhém čtvrtletí tr. bylo rozhodnuto znovu povrchově upravit letecké exponáty umístěné volně na nádvoří TMB. Ukazuje se to-

tiž zcela zřetelně, že letadla takto vystavená vyžadují jiný způsob povrchové ochrany a jiný režim údržby, než jaký vyhovoval za doby jejich aktivní služby.

Práce se týkaly především vrtulníku HC-102, jehož dřevěné součásti, tj. rotor a ocasní vyrovnávací vrtulka, jsou nejvíce citlivé na změny teplot a vlhkosti. Ukázalo se např., že zcela nový rotor namontovaný na vrtulník, jevil za jediný rok značná poškození vlivem počasí přesto, že přes zimní období byl demontován a uložen v místnosti.

Po demontáži nosného rotoru a vyrovnávací vrtulky byly obě součásti odborně slepeny, zatmeleny a po vybroušení opatřeny zkušebním nátěrem epoxydového laku S 1300 který ukáže, zda bude dostatečnou ochranou proti rozmarům počasí. Přesto, že doposud bylo vyzkoušeno několik izolujících prostředků, výsledky nebyly uspokojivé. Trup vrtulníku byl opatřen novým, původním khaki nátěrem C 2001. Vzhledem k jeho kovové stavbě vliv počasí se projevuje pouze poškozením povrchové úpravy ploch vystavených působení slunečního záření, případně deště.

Postupně budou renovovány i původní, počasím značně poškozené rotorové listy, aby byly k dispozici pro případné další upotřebení.

Letoun MIG-19 celokovové konstrukce vykazuje nejméně materiálových změn způsobených počasím. Pouze plexisklo kryjící pilotní prostor stárím tmavne, čemuž se však nedalo zabránit. Na letounu budou obnovena výsostná označení, evidenční čísla a instruktážní nápisy pro obsluhu.

Mimo to byly důkladně opraveny všechny letecké modely ze sbírek TMB, z nichž některé byly v důsledku transportů a putování po výstavách značně poškozeny (zvláště typy BH-3, T-201, B-71). Pro každý model nebo skupinu modelů byly nebo budou zhotoveny transportní bedny, které budou tyto křehké a nákladné exponáty chránit při budoucích transportech. Je snahou našich pracovníků opatřit již při získávání těchto modelů současně i důkladný obal schopný snést i hrubší zacházení.

V současné době jsou pracovníci TMB ve styku se zástupci Aeroklubu Brno, který nám přislíbil předat vyřazovaný letecký materiál (vrtule, podvozky apod.) včetně kompletního letounu Zlín Z-126 Trenér.

Do fondu sbírek oboru hodinářství byly ve II. čtvrtletí získány celodřevěné nástěnné lihýřové hodiny nesoucí letopočet 1640 na čelní desce. Tříkolový systém mechanismu hodin s vřetenovým krokem a lihýřovým setrvačником je typickým pro konstrukce užívané do konce 17. století. Podle zachovalosti a kvality použitého dřeva i způsobu opracování se naskýtá reálná domněnka, že hodiny byly vyrobeny později, asi v 1. polovině 19. stol. podle skutečného originálu včetně letopočtu. I tak je tento sbírkový předmět významným dokladem bohaté historie vývoje hodinářství u nás.

Z ostatních nabídek pro sbírky TM stojí za zmínku kolekce mechanických hudebních nástrojů, z nichž jsou nejzajímavější pneumatické pianino, několik kolovrátků, dva polyfony a další. O získání těchto exponátů bude v nejbližší době jednáno a jejich nákup by výrazně obohatil sbírky hudebních automatofonů našeho muzea.

Model vysoké dřevouhelné pece

Pro expozici železářství ve Staré Huti u Adamova byl získán model dřevouhelné vysoké pece v měřítku 1:20 zachycující vysokou pec, tak, jak byla v provozu v polovině minulého století. Model byl zhotoven podle dostupných výkresů vysokých pecí z uvedeného období a podle dochovaných reliktních pecí. Pouze vrchní část pece se systémem předehřívání vzduchu byla doplněna hypoteticky. K modelu pece, která je provedena ve tříčtvrtečním řezu přísluší i model cylindrického stojatého dmyhadla, poháněného mechanicky vodním kolem.

Model je funkční s pohyblivým dmyhacím zařízením. Doplní řadu modelů zachycující vývoj šachtových železářských pecí v chystané expozici.
